

86

KONYVTARA
451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

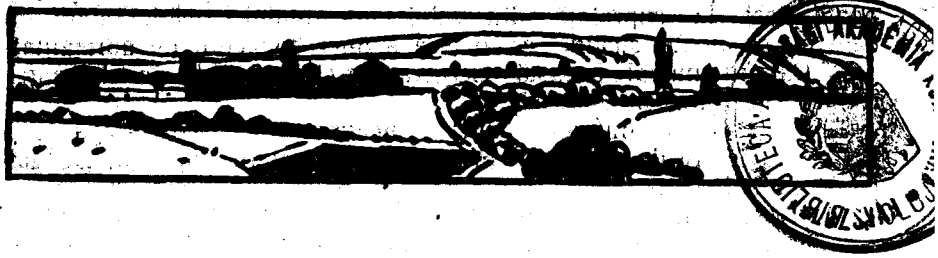

ANUL IV Nr. 7
18 FEBRUARIE 1923

În acest număr: Vânt de primăvară de Octavian Goga; Păcatul, Tristeța fericirii, poezii de G. Rotică; Virtuți pasive în politică de Eugen Goga; Prăbușirea valutei și politica grâului de I. Joldea Rădulescu; Zavistia de Virgil Cioflec; Propaganda culturală de Constanța Hodoș; Ofensiva împotriva Tratatelor de Vintilă Petala; Scrisori din Budapesta de M. Rucăreanu; Viața literară: Cărțile noi de al. a. h.; Gazeta rimată: Intre animalele domestice de Chan-tecler Porumbescu; Însemnări: † Dr. Petru Bucșan, Aprobarea șefului, Cei 3, Un ziar care mituește, „Fauna“.

CLUJ
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIAȚA CUZA VODĂ NO. 16

Țara Noastră

Vânt de primăvară

E o veche rețetă simplistă ca în fața unei mișcări de mulțime, în loc de a-i adânci cauzele și-a chibzui soluții pentru înlăturarea lor, să-i afișezi exagerările și din ele să-ți câștigi îndreptățirea de a o distruge...

Metoda s'a aplicat și în actuala mișcare studentească.

Din primele zile când tinerimea dela Cluj a început să-și agite rândurile, cu dinadinsul parcă nu s'au căutat decât punctele vulnerabile ale acestor frământări universitare. Presa din Capitală cu deosebire și-a dat silința să ațâțe spiritele și să reducă tot avântul studențimii la cele mai meschine pricini. În locul unui ton împăciuitoare, am avut aici articole violente și bătăioase, în loc de-a se cerceta mijloacele de-a împăca lucrurile, s'a strigat cumplit ca să audă Europa și s'au lansat amenințări care de care mai tulburătoare. Consecințele s'au văzut. Cetățenii din Lipscași și-au închis prăvăliile supărați pe mușterii, în vreme ce tineretul și-a accentuat tot mai mult solidaritatea militantă. S'a creat astfel o atmosferă de tensiune a nervilor care se propagă tot mai mult, fără a se întrevădea limita până unde se va desfășura procesul deschis acum.

Gvernul din nenorocire n'a stat nici el mult pe gânduri. După câteva încercări neisbutite de-a remedia situația, s'a supărat repede și-a închis universitatea pentru tot anul, aducând o penibilă perturbare în învățământ, tocmai astăzi când aparatul cultural ar trebui să fie angajat la o acțiune permanentă și febrilă. În acest chip răul se întinde mai departe. Avem o complectă stagnare a instrucțiunii cum nici în cele mai tulburi zile de război nu se obișnuște și în același timp scoasă de după zidurile universitare agitația se strămută în celelalte părți ale societății din orașele noastre și până în cătunele depărtate.

Rețeta, cum se vede, a eșuat în mod deplorabil.

* * *

Sunt, de sigur, în această isbucnire de energii, momente de exagerare și o seamă de pretenții care vor rămânea neimplinite.

Lăsând la o parte necontestata știrbire de prestigiu pe urma unor regretabile atitudini ale unor elemente svăpăiate față cu profesorul Nicolae Iorga, care cu-o părintească indulgență va fi și mai departe luminătorul generațiilor viitoare de studenți, însăși lozinca de *numerus clausus*, străină de mentalitatea noastră, îndrumată de intoleranța unui spirit îngust anacronic și deplasat la noi, e o voință care poate ieși la suprafață din valul unor sgduiri revoluționare, dar care nu se poate susține ca o teză a unei concepții de normalitate.

Dar nu numai această exagerare trebuie văzută în doleanțele recentei răsvrătiri studentești.

Este cortegiul întreg de mizerii, neagra sărăcie care strigă cu ultima exasperare de pe băncile învățământului nostru superior. Deodată cu lărgirea hotarelor avem redeşptarea politică a maselor populare care se smulg impetuoase din letargia lor analfabetă și dau năvală spre școală. Acest drum însă din umbra satelor și până la o licență universitară trece printr'un coridor sinistru de lipsuri și umilinți. Sunt furcile caudine degradante, subt care trebuie să se strecoare acești bieți fanatici ai civilizației. Desgustul și scepticismul, ura și revolta cresc în ungherele dosnice unde învață carte băieții noștri. Cine să se mire, dacă din aceste patimi care s'au dospit în tăcere s'aude uneori protestarea și pumnii se strâng cu înfrigurare în fața celor coșeșiți de bunătați și de urcușul pripit pe scara norocului?

Presa liber cuvântătoare din București, coloanele încăpătoare ale d-lor Rosenthal și Honigman, fericiții latifundiari ai tiparului românesc, care nu mai pot de umanitarism de câte ori un Max Goldstein oare care intervine cu-o bombă ca să salveze democrația, nu s'au împiedecat niciodată de păsurile studenților nici nu s'a preocupat de soarta lor. Ați cetit la aceste gazete, zămislite din scandal și stropite de calomnia cotidiană, articole în care se sesizează mizeriile universităților noastre, s'a vorbit cândva de acțiunea de sacrificiu a societății pe seama unor desmoșteniți ai culturii? Înțeleg acești potentai ai cermei tragedia proletarului intelectual român? I-a mișcat vreodată flacăra care arde în ochii negri ai băiețandului rupt dela plug și asvârșit în ger și foame, ca să descifreze paginile subtile din codul lui Iustinian? Nimeni nu s'a ales cu un vag accent de simpatie din chiotul acestor hale de negustori care asurzesc zilnic urechile deaproape lui.

Și-acum când tinerii năpăstuiți își cer dreptatea lor, împletită din greșuri și din sfânt adevăr, vedeți un cuvânt măcar de nobilă iertare pentru dânsii în ziarele care se strigă pe calea Victoriei? Cum s'a evaporat așa dintr'odată prisosul de altruism, care se turna în lungi coloane, ca să stoarcă lacrimi de dragul dezertorilor dela Jitava? De ce acest cor unanim protestator, mărăiturile reacționare care cer confiscarea paginilor studentești? De ce, domnule Fagure, invocarea frenetică a pușcăriei, ca să îndrumăm pe calea cea bună miile noastre de studenți, care pot fi ademeniți de formule eronate, dar, slavă Domnului, nici nemților nu s'au vândut, nici mașini infernale n'au așezat ca să sboare în aer senatul României?

Nu, în atitudinea presei terfelită de străinism, e o evidentă rău-

tate. Domnii aceștia care în cea mai inocentă păruială văd un „groaznic masacru“ și trag cu ochiul spre Europa, cad foarte departe de sufletul sbuciumat al țării și cu nevrozele lor inoportune nu sunt câtuș de puțin propagatorii păcii sociale la noi...

* * *

Din fericire însă opinia publică, mai împrietenită cu tainele solului strămoșesc, are cu totul alte sentimente și își permite a manifesta credințe opuse stăpânilor dela *Adevărul*.

Lumea noastră a tresărit îndurerată de amărăciunea din *Alma-Mater*. Din toate părțile se întrevăd pilde frumoase de caritate și jertfă. S'au găsit bogați care au dat din prisosul lor și mai ales prin colțuri de mahalale, în căsuțele modeste cu perdelele de stambă, ușile s'au deschis ca să primească cu dragoste pe exilații universității. E o largă pornire generoasă care desvăluște un colț senin al societății noastre și dă senzația unor simpatice surprize pentru ziua de mâine.

Cât despre studenți, noi care suntem mai mult români decât europeni și pe deasupra mai puțin inflamabili în materie nervoasă, avem speranța că mișcarea lor va reintra în normal, scuturându-se de balastul unor lozince indezirabile. Înălăturat odată ce este irealizabil, rămân toate justele lor revendicări, care trebuie cercetate de aproape și soluționate cu o oră mai curând pentru a nu lăsa într-o stare de declarată inferioritate de mijloace generația actuală care se înarmează ca să lupte mâine.

Insuflețirea, care a strâns rândurile lor este, necontestat, un mare capital moral. Dela război încoace pentru întâia oară tineretul se mișcă împins de intuiția lui ca să afirme adevărurile de rasă. E o mângâiere și-o făgăduință în această involburare, dincolo de rătăcirile trecătoare. Tranșeele n'au consumat vlagă noastră, valul de materialism rușinos n'a năpădit toată arena, forța de premenire e intactă. Pe ruinele negustorilor de tot felul se ridică unda limpede a energiilor populare și miile de băieți care au pus tricolorul la btuonieră ne fac să credem, că ideia națională e pe cale de a-și înstăpâni evanghelia ei.

În ori-ce caz tinerii de azi, copiii furtunii de ieri, cu fluidul de simțire care-i leagă într'un mănunchiu, sunt o apariție de sănătate sufletească reconfortantă. În fața lor, după muștrările prudente ale unora și după injuriile interesate ale altora, de ce n'am spune, că sub tamplele noastre încărunțite, toți care credem în redeşeptarea acestui popor, resimțim ecourile postume ale tineretului proprii și silabe întârziate dintr'un cântec de demult...

În suflete înmuguresc bucurii uitate, proiecțiuni luminoase din viitor, visuri și dorinți de mai bine, — scuzăți, domnule Iacob Rozenthal, slăbiciunea noastră, — e vânt de primăvară...

OCTAVIAN GOGA

Păcatul

Eu nu l-am întâlnit
Vânzându-se'n taverne și nici la colț de stradă
Pândind din întunec ec întărziata pradă.
Și nu l-am auzit
In șoapta ce din noapte te cheamă și îți lasă
O silă care-ți strică tot drumul pân'acasă.

In halna-i defaimată în care l-a'mbrăcaț
Călugărirea lumii când l-a numit păcat,
Eu n'am găsit din praful vreunui drum murdar
Un singur fir măcar.

Eu l-am văzut întâiu
In chipul unui înger adus la căpătăiu
De-un viș înalt cât naltul țăriilor de-azur
Și tot așa de pur.
Și l-am sorbit din tremur de glas și, ascultându-l,
Eu mi-am simțit sfintite și inima și gândul.

La sfațul lui iubirea își pleacă'n jos sfioasă
Privirea ca să pară mai pură, mai frumoasă,
Mai greu de biruit.
Un dar prin care însuș s'admira 'ndrăgostit
De propria ființă, acel ce l-a primit.

Tot el și-atunci apare când ochiul își oprește
Dorințele pe pieptul ce ne ademenește
Să-i frângem, respirația;
Cu mâna-i nevăzută oprește 'mbrățișarea
Ca și mai multă vrajă să capete dorința
Și tot mai mult de glasu-i să ne legăm ființa.

El e sfiiala, taina ce acopere pornirea
Din ea să nu se vadă decât dumnezeirea.
Și dacă mai sânt inimi și visuri pe pământ
Și sânt femei frumoase și — amurguri sfinte sânt,
El singur până astăzi vieții le-a păstrat —
Păcatul defaimat.

G. ROTICĂ

Tristetea fericirii

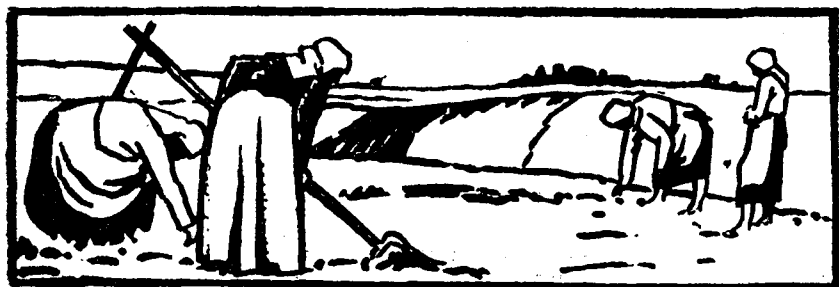
Nu mă'ntristează toamna cu sura ei povară
De-adânci tristeți ce'mbracă și case și coșaci,
Nu mă'ntristează toamna când păcelele coboară
Și ochii noștri-acasă se'ntorc tot mai săraci.

Văl de tristețe-adâncă pe suflet mi s'asează
Când râde primăvara în albele grădini,
Când vraja ce coboară cu fiecare rază
Nu mai încape'n simțuri și'n ochii noștri plini.

Ființa mi-o cuprinde tristețe nesfârșită
Când soarele izbește în geam, năvălitor;
Așemeni mă'ntristează și ochii tăi, iubită,
Când ochii mi-i inundă cu primăvara lor.

Și dac'atunci sălbatec mi te cuprinde brațul,
Nu este fericirea, nu-i fermecatul gând,
Acea ce-mi sporește în braț și'n ptept nesațul:
Sânt bulgării ce'n groapa-mi de mâni l-aud căzând.

G. RĂCIĂ

Virtuți pasive în politică

Imi reamintesc cu groază de vremile dinainte de război și mă sapă în suflet o adâncă durere când mă gândesc că tinerețea mea s'a dus robită de virtuțile pasive inerente împrejurărilor de până acum. Sentimentul acesta îmi închipui că trebuie să-l aibă mulți dintre contemporanii mei de pe întreg pământul românesc: Neamul nostru, până în 1916, a fost constrâns să joace un penibil rol de mucenic. Schingiuit de mâna aspră a destinului, frânți în patru, împrăștiați ca făina orbilor, noi nu ne-am putut păstra existența noastră națională decât răbdând și așteptând. Istoria ne-a lipit la pământ aproape două milenii, ne-a bătut și ne-a scuipat în obraz ca pe niște nevrednici, fără să ne acorde vr'odată cu mâna largă o mare acțiune creatoare.

Abia acum, după unire, dacă ni s'au deslegat mâinile. Furnicile repezi și harnice ale unei energii ținută în cătușe atâta vreme, ne pun sângele în mișcare și în ochii noștri strălucește pentru prima oară plăcerea nemăsurată și bărbătească de a făptui.

E atâta largă poezie umană în această deștelenire a sufletului românesc, atâta soare roditor și atâta bogăție risipitoare, încât mă întreb câte odată nu ne va răpi prea mult valul de beție bachică al acestui început de viață nouă? În orice caz, fiind unul dintre români pe cari i-a năpăstuit mai mult virtutea pasivă a răbdării, fiind ardelen, nu eu mă voi așeza de-acurmezișul generoasei pripeli ce se anunță la orizontul tuturor domeniilor de activitate națională. Întrebarea mea vine mai mult din teama că nu vom putea să prelungim multă vreme înainte această perioadă eroică a noastră. Mă întreb și simt cu frenezie cum se mișcă totul în jurul meu, cum toate lucrurile, iau un aspect nou și plin de culoare, cum viața neamului curge sgomotos, ca o cascadă neobosită, fășnind cu vigoare din toate isvoarele ei. Se greșește mult, se păcătuiește chiar, dar se trăiește astăzi ca niciodată între Nistru, Dunăre și Tisa. Și acesta este farmecul epocii noastre.

* * *

Neapărat că de câte ori fac această constatare, totdeauna îmi apar în față mutrele întârziate ale acelor, cari nu au înțeles să moară la vreme, cari persistă să-și păstreze în inimi acreala trecutului, cari nu și-au putut încă tăia de sub limbă pungulița cu venin a unei mucenicii deplorate. Ei sunt sceptici și sunt nehotărâți, ei își fac zilnic calculul forțelor întrebunțate, ei se sperie de orice noutate și mai ales ei își măsoară entuziasmul cu cântarul unei sgârcenii respingătoare. Apele tumultoase ale vieții naționale nu-i încântă. Ei stau mereu la mal, sub pretext că sunt cumiști și undele trecătoare le surprind veșnic chipurile uscate de Hamleți blegi, pe cari nu i-a strâns niciodată în brațe zeița frumoasă a neamului venită abia acum pe pământul țării: — fecunditatea...

Iar dacă demonul acțiunii îi îndeamnă la ceva, atunci, după multe ezitări și pertractări, calcă strâmb exact acolo unde nu trebuiau să calce și mișcările reflexe fiind la ei tardive, îi sguduie mai tare decât pe alții, și-i paralizează.

Acest soi de oameni nenorociți, nici vorbă că se găesc mai mulți în Ardeal decât în vechiul regat. Explicația e la îndemâna oricui. Nu am nevoie să o mai lămuresc. Ei sunt în Ardeal, fiindcă aici a fost mucenicia mai mare. Sunt, de sigur, și în alte părți ale țării, dar nicăiri mai mulți decât în Ardeal, unde au reușit să-și asigure roluri conducătoare, pervertind în acest chip toată nobila tendință de a lucra a mulțimilor ardelenesti.

Și cred că ori unde nu pot fi mai primejdioși acești sfinți de lemn cu glas de toacă, îmbăcsiți ca niște muște strivite într'un ciaslov, decât în această parte de pământ al nostru. Aici în Ardeal e doar mai multă nevoie de o sprintenă îndrumare a vieții românești. Aici avem pe streinii cei mai mulți și pe cei mai puternici. Aici avem pe unguri și aici avem pe sași, cari s'au petrificat pe moșia noastră în niște tradiții implacabile. Aici punem noi mai cu putere piciorul în pragul Europei. Și — orice s'ar zice — aici avem cea mai sănătoasă țărănie.

Ei bine, tocmai în Ardeal să perpetuăm o stare de spirit cu o politică menită să oprească pe loc toată propășirea noastră? Tocmai în Ardeal să continuăm a ține spatele, ca până acum, primind ca osândire loviturile evenimentelor și tot hrânindu-ne numai cu otrava virtuților pasive? Dăr e ridicol și e imposibil. Am fost destul martiri până acuma. A sosit vremea când putem să îmbrăcăm zalele eroilor...

* * *

Fără îndoială că pricina principală a acestui spirit cărcotaș răspândit în Ardeal este temperamentul de holtei tomnatic al d-lui Iuliu Maniu. Numai d-sa a putut fi în stare să îmbătrânească fără de vreme tânăra noastră uniře, pornită dintr'un elan de dragoste și dintr'o mare dorință de a cheltui fără rezervă toate energiile noastre în vederea consolidării țării. Numai d-sa a putut transforma căsnicia sentimentală încheiată la 1916 într'un fel de alianță acră bazată pe socoteli și

reticente. Numai d-sa. Căci poporul nostru din Ardeal, mulțimile și chiar și intelectuații, sunt alffel. In masele mari se resimte doar și astăzi clocotul pătimăș al creațiunii care a sguduit marea adunare națională dela Alba-Iulia.

Poate însă un singur om să-și imprime pecetea lui atât de mult asupra unei generații întregi? Eu nu cred. Un om poate să producă la un moment dat o diversiune în spiritul public, dar nu poate să întoarcă cursul tuturor râurilor de simțire ale unui colț de țară.

Știu că în partidul național se frământă din ce în ce mai mult în vremea din urmă temperamente cari nu-și găsesc locul în acest pat al lui Procuste, care e organizația politică a celor o sută. Dar mă întreb când vor isbucni, sfărâmând odată obezile unei frății de arme nepotrivită?

Imi aduc cu duioșie aminte de luptele politice de acum zece, doisprezece ani date în jurul ziarului „Tribuna“ din Arad și mă gândesc rând pe rând la toți aceia cari făceau să răsune tradiționala noastră liniște ardelenescă de strigătele lor războinice. Unde sunt acum? Unde e generația tânără de atunci, care tot generație tânără a rămas, căci n'au putut zece ani să o îmbătrânească prea mult? Ce s'au făcut toți oamenii cari cheltuiau în acele lupte de idei un surplus de energie binefăcătoare? De ce tac? Și întrucât sunt în partidul național, de ce nu se mișcă? De ce nu caută să desmorțească, redând vieții active, un organism osificat de împrejurări?

Răscoala dela „Tribuna“ eu o consider ca pe un preludiv al unirii. In neastâmpărul dela acel ziar va putea să cetească viitorul istoric dorința de desrobire a Ardealului și forța de expansiune a ideii românești. Ei bine, s'a stins oare vulcanul de sentimente al oamenilor cari au sprijinit acea mișcare regeneratoare? Și nu vorbesc atât despre aceia cari au scris această gazetă, cât mai ales despre aceia cari au cetit-o cu îndârjire, fanatizându-se de ideile ei. Să fie oare cu puțință, ca toate sămânțele aruncate atunci să nu rodească acum înmiiit?

Nu se poate.

Eu simt cum în cea mai apropiată vreme, tinerii și sufletele tinere din Ardeal vor ieși cu vigoare în largul vieții românești, punându-și cu îndrăzneală și cu entuziasm tot prisosul lor de forță în slujba virtuților active ale neamului, căci situația lor de astăzi e anormală, e imposibilă și miroase a mortăciune morală.

Ori nu?

Să-și răspundă fiecare fost tovarăș de luptă, în conștiința lui, și să făptuiască în consecință.

EUGEN GOGA

Prăbușirea valutei și politica grâului

— Câteva constatări și fapte —

Opinia publică a țării este preocupată fără întrerupere, de un fapt care depășește în gravitatea subț care se înfățișează actul depunerii Constituției. Faptul la care ne referim și de care voim să ne ocupăm în rândurile de mai la vale, este prăbușirea îngrijitoare a valutei noastre naționale.

Problema a devenit dintr'o dată, mai ales acum după ocuparea Ruhrului, atât de acută, încât ea a debordat preocupările strict profesionale ale cercurilor financiare, și a coborât în marele public, unde este discutată cu cea mai vie aprindere. Pretutindeni se vorbește azi numai de scăderea leului, și nu există alt subiect de conversație în felurile straturi sociale ale Capitalei, ca și ale țării întregi, de cât acesta singur: *leul!*

Este pentru întâia oară de altfel, de când sărmana noastră monedă națională face salturi în jos atât de primejdioase, că se văd oameni streini cu totul de arena afacerilor și de viața economică, cari să se arate la fel de îngrijorați din cauza acestei scăderi, ca și oamenii finanței, ai comerțului și ai industriei. Iar această îngrijorare este cu atât mai accentuată — și trebuie să adăugăm: cu atât mai motivată, cu cât guvernul afectează în chestiunea scăderii leului o nepăsare cel puțin ciudată, în timp ce explicațiile pe cari le dă ca fiind singurele plauzibile, sunt respinse nu numai de toți specialiștii în materie, dar până și de bunul simț popular cel mai elementar.

Firește că nu vom cădea în greșala pe care o săvârșesc încă unii interesați sau de rea credință, cari aruncă în sarcina guvernului toată răspunderea situației din prezent a monedei noastre naționale. A judeca în chipul acesta superficial un proces atât de complex și vast ca acela pe care-l provoacă leul românesc, este a fi sau pe de-a 'ntregul ignoranți sau mai mult de cât subiectivi și pătimiși.

Ne dăm seama, din potrivă, că scăderile și oscilațiunile continue ale valutei românești, se datorează în mare parte unor împrejurări în afară de orice putere a factorilor noștri răspunzători, unor imponderabili pe cari nu ei i-au determinat și nu ei puteau să-i înlăture. Dar tot atât de bine știm că aceste împrejurări funeste și acești fatali imponderabili, au fost — indiferent dacă cu voință ori nu, — secundați

în opera lor de distrugere, de către politica economică nenorocită făcută de guvernul actual și de către măsurile sale nechibzuite care ne-au adus în pragul unei adevărate catastrofe naționale.

Să încercăm să desprindem din babilonia opiniunilor, adesea controversate, care s-au emis în ultimii ani asupra cauzelor scăderii valutei, și din literatura excesiv de bogată ce s'a creat cu acest prilej, puținele dar suficiente motive reale care explică deprecierea leului românesc.

Se știe că înainte de război, etalonul nostru normal era aurul. Lipsindu-ne aurul, etalonul ar fi putut fi la un moment dat grâul, dar cum necesitățile sociale și politice au trebuit să distrugă marea proprietate agricolă — singura producătoare de grâu. — această cereală a fost desconsiderată de micii cultivatori și, ca atare absentă dela export.

În lipsa grâului așa dar, leul românesc nu mai putea să trăiască pe piața mondială de cât dacă era sprijinit de încrederea streinătății, iar streinătatea nu putea să aibă această încredere de cât dacă guvernele noastre ar fi făcut o politică economică și financiară chibzuită, dacă ar fi păzit ordinea în interior și dacă ar fi avut liniște la granițele înconjurătoare.

Trebuie să spunem că leul era în funcțiune de trei discipline politice: politica internă și externă, politica financiară și politica economică. În politica internă, guvernul a găsit ordinea lăsată de cabinetul Averescu, dar a recoltat paralel cu ea fructele propriei sale nesocotințe, prin alegerile înspăimântătoare pe cari le-a făcut în iarna trecută; în politica externă a moștenit haosul permanentizat în relațiunile cu statele europene de incertitudinea și desorientarea care domnește încă la ministerul afacerilor streine; în politica financiară ne grăbim să recunoaștem, spre deosebire de alți opozanți cu orice preț, că guvernul a realizat un pas înainte spre refacerea țării: a pus rânduială în cheltueli, a împins economiile la un exces care a putea avea însă consecințe funeste într'o zi, și în sfârșit, a săvârșit singura lui operă mare și pozitivă, a micșorat circulațiunea fiduciară și a oprit tipărirea de bancnote, ceea ce nu e puțin.

În schimb însă, în politica economică pe care a preconizat-o, s'a aratat ca un începător sau ca un dușman încarnat al statului și al refacerii. Nu ne explicăm de loc această atitudine a unui guvern „de competențe” într'o ramură de activitate și într'o chestiune atât de limpede ca aceasta. Toate experimentele făcute îi indicau să oprească importul inutilităților de cari o lume întreagă se putea cu ușurință priva, și să lase liber exportul, încurajându-l chiar prin toate mijloacele pe cari le avea la îndemână. Guvernul a procedat însă exact dimpotrivă. A permis să se introducă în țară toate nimicurile apusului galant și ale orientului opulent, pentru ca, în schimb, să oprească exportul, să facă să funcționeze din nou mașina permiselor, și să inaugureze acea politică nefastă a grâului, care este poate cea mai uriașă stupiditate economică din câte s'au putut concepe vreodată. Guvernul a purces probabil, dela această judecată de esența cea mai interioară: păstrând

În țară produsele indigene și alimentele, vom avea belșug și se va ieftini viața, dar nu s'a gândit, de sigur, la soarta ce se pregătește leilor trecuți peste graniță cu concursul libertății importului.

Noi nu negăm că lăsându-se deplină libertate exportului de grâu, pâinea s'ar fi scumpit simțitor pe piața internă, dar nu putem admite ca pentru o minoritate infimă de orașeni, care consumă pâine albă și vrea ca această pâine să fie ieftină, o țară întreagă să piară de miserie. Căci unde am ajuns cu politica de contingentare a grâului? Am ucis pur și simplu cultura de grâu și am îngropat singura ramură de activitate economică și comercială în stil mare de care dispuneam și care putea să ne ridice valuta pe piețele mondiale. Și aceasta pentru ce? Pentru ca vreo câteva zeci de mii de orașeni să mănânce pâine albă și să aibă iluzia că trăiesc o viață ieftină! Dacă, din potrivă, se lăsa deplină libertate exportului de grâu și oricărui alt produs, prohibind în acelaș timp importul articolelor de galanterie și parfumerie, am fi avut o epocă în care prețurile s'ar fi ridicat în consumul intern, e adevărat, dar imediat după aceea ar fi început destinderea, fiindcă deținătorii de lei din streinetate ar fi avut ce să cumpere cu moneda noastră și aceasta ar fi intrat încetul cu încetul în țară.

Guvernele nu vor să înțeleagă însă aceasta, din motive de oportunitate politică, și se bizue în încăpățănarea lor pe tembelismul mulțimii, pe obișnuința acestora cu greutatea din ce în ce mai mari ale traiului, și pe nepriceperea publicului, căruia i se aruncă în urechi argumente din acelea de cari s'a folosit recent d. Vintilă Brătianu pentru a explica prăbușirea leului: „specula sălbatică a unor anume cercuri streine cari vor să acapareze toate bogățiile României“. Ca și când ar putea să existe realmente în lume o forță financiară atât de formidabilă și de unitară, — unitară, mai ales, — care să fie în stare să menție timp de doi ani subț valoarea sa reală moneda unei țări, cifrându-se la 15 miliarde. Speculațiunea ilicită și interesată poate să dea, de sigur, o lovitură de Bursă care să prejudicieze simțitor valutei; acea lovitură poate să se mai repete odată sau chiar de mai multe ori; dar de îndată ce lichidarea de sfârșit de lună s'a încheiat, speculațiunea încetează de asemenea, și lucrurile-și reiau cursul lor normal. Cine nu știe aceasta?

Tot așa de greșit a fost și d. Sassu, ministrul de industrie și comerț, când pentru a dovedi că balanța comercială nu justifică de loc scăderea leului, a arătat că am exportat în cursul acestui an produse în valoare de 6 până la 7 miliarde lei. D. Sassu uită însă că, față de paritatea actuală a leului, această cifră e departe de a fi măcar egală cu cifra exportului de dinainte de război, când România nu reprezenta decât o treime din întinderea ei actuală. Șapte miliarde este dealtfel, o sumă ridiculă, când pentru vagonul de orz se ofere 43 mii lei la Constanța, și când un singur permis de export pentru cinci mii de vagoane de porumb, a adus persoanei intermediare care l-a negociat, frumosul cadou de 200 milioane lei!

Iată unde este izvorul tuturor relelor de cari suferim! Incorectitudine și incompetență!

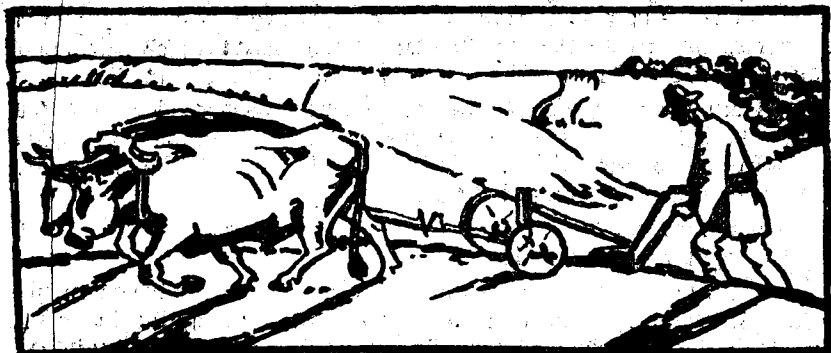
Ni se tot cântă mereu că suntem țară producătoare de grâu, și ca atare nu ni se cade să mâncăm pâine scumpă. Dar cehoslovacii, cari au o industrie a zahărului așa de dezvoltată, pentru ce consumă zahărul cu cartela și-l plătesc mai scump de cât noi, cari avem mai puțin, și nici nu se plâng, și nici nu cer guvernului lor să oprească exportul acestui aliment? Pentrucă datorită marelui trafic pe care-l fac cu zahărul, își țin valuta forte, păstrându-i puterea de cumpărat în interior, și ei sunt foarte mulțumiți să plătească câteva coroane mai mult pentru zahăr, dar să aibă în schimb celelalte articole pe un preț convenabil.

Nu vedem dar, pentrucă nu ne-am decide și noi să renunțăm la franzelă, și n'am mânca mămăligă, ori pâine de orz și mei, ca să scăpăm valoarea leului și, implicit, capacitatea lui de achiziție. Nu vedem pentrucă n'am lăsa liber la export meiu, care abundă într-o măsură extraordinară în țară, când în Elveția se ofere 120 mii lei pe vagonul de mei, sau fânul, care se vinde în Cehoslovacia, de pildă, cu 17 și 18 lei kilogramul. Nu vedem pentrucă am continua cu sistema protecțiunii comerțului intern, când carnea de porc, bunăoară, a ajuns să se plătească la București 49 lei kilogramul, și se va urca peste un an la 70 lei kilogramul. Nu vedem pentrucă am continua cu această politică economică nefastă a contingentării, când s'a ajuns la situațiunea ca, județe în cari se semănau în trecut peste 200 mii hectare de grâu, iar în timpul războiului aproape 150 mii hectare, n'au semănat anul acesta decât 6 mii de hectare, iar unele regiuni, cum este Banatul, nici un hectar. Adecă în dorința de a menaja pe orașeni, dându-le pâine albă ieftină, vom ajunge în curând să nu mai avem nici un pic de grâu în țară, și să ne întoarcem, târziu, acolo de unde trebuia să începem: la pâinea integrală.

Cu alte cuvinte, n'ar mai fi decât o soluție care, acum în ceasul al 11-lea ar izbuti poate, să ne salveze de la dezastru: libertatea deplină și imediată a comerțului înăuntru și înafară. Se va scumpi viața mai mult? Desigur. Dar și în situația actuală se va scumpi. Cu deosebirea numai că, perzistând în situația actuală, n'avem absolut nicio șansă de revenire la normal, pe când, dacă se acordă libertatea exportului, vom avea de traversat, e adevărat, o perioadă critică de câteva luni, dar apoi destinderea se va resimți încetul cu încetul, iar leul se va reapropia, în sfârșit, de valoarea lui reală.

Fără îndoială, ne trebuie pentru aceasta un Mântuitor, și noi nu disperăm că el va veni. Dar nu putem să nu constatăm în acelaș timp cu mâhnire că, unele din partidele noastre de opoziție, în loc să-și concentreze toate forțele pentru a ataca o problemă de gravitatea și importanța acesteia, și a pune clar guvernului chestiunea rămănerii sale la putere, ele își irosesc forțele în lupte sterile și fără răsunet în opinia publică a țării, agitându-se contra... Constituției! Ca și în alte împrejurări, și de astădată ele au rămas cu totul în afară de ritmul vieții politice reale, călcând, ca să zicem astfel alături cu drumul

I. JOLDEA-RĂDULESCU

Zavistia

Albejit, nepieptănat, cu pantalonii tociți, Piedicuță se arată în pragul clănțării, cu condreul în gură.

Aieșit îmboldit de o presimțire...

Moș Oneață, desculț, șontorog de un picior, cum îl vede vine spre el. Il ia pe unchiaș cu măguleli, îi vorbește ținându-și mâna pe umărul ui :

— Parcă-mi spune mie cineva la ureche că dumneatale singur-singurel cuprinzi vre-o zece pogoane pământ' ohavnic.... Așa-i c'am zis bine

Bătănul, cu un firicel de glas :

— Colea, ca omul....

Piedicuță, prietenos :

— Ești din Poiană... te cunosc !

— Eu sunt mai de sus.

— Să fii sănătos ; măsurându-l : nu ești cumnat cu popa ?

— Nu ; am un cumnat, da' nu-i popă....

Nemurumit :

— Dar n'o fi drac ? !....

— Și asta se poate....

Cam rstit :

— Bătănule, scurt ! Cu cine vrei să te judeci ? Spune : te ascult ! dându-i seama că prea l'a luat cu zorul, mai pune nițică miere pe limbă, zic : — Spune cum a fost ? din ce v'ați luat ?.... fără flo-ricel, alea lepuiu eu unde trebuie.... Asta mi-e meseria !

Unchiaș, cu zăbayă :

— Păi c' un bou..... domnișorule.

Piedicuță cu pripeală :

— Ha-ha văz !....

Moșul întarce capul ; nevăzând pe nimeni, urmează :

— Spirache, ca să-și care cocenii de pe locuri, ceru boii cu împrumut, că dacă s'or pune niscai ploi, mai răzbește dracul cu căruța... acolo putrezesc! Piedicuță, cu fruntea pe ușă ascultă; cu vârful condeiului se scobește în urechi: de mulțumire face ochii mici...

— Cum îți spun, zice bătrânul... Juratul ăla din hăis 'la cornul; nu răbda suflet pe lângă el de câinos ce e... Le spunea care mai de care: feriiți-vă, oameni buni... Când colo, uite că tot l'a împuns!... Acuma, alte păcate, vre-o judecată...

— Cu dumeata?

Unchiașul repede-repede:

—frate cu frate! Pretindează auzi; să i-se plătească brăul și cămașa spintecată... Zice și el că a luat boul, nu tăgăduște omul... da'nu l'a luat să-i sfășie cămașa de pe el și să-l primejduiască... Bine știa că are boii nărăvași și oricând putea să facă moarte de om... nu trebuia să-i dea boii cu împrumutare de i-ar fi căzut și în genunchi... Așa face fratele adevărat: te apără de rele!

Piedicuță, îngrijorat:

— De, moșule... grea pricină...

— Firește că grea... Altfel stam acasă; nu-mi omoram picbarea pe aici, taman în toiul culesului... Vreau să aflu cum stă târsena...

— Și fratele ăsta are stare? e ajuns, tot ca dumneata?

— Eah, ca mine!... parcă de mine-i vorba?! Stare ar avea el, da'n'are iscălitură.

— Nu știe carte?

— Nu.

— Proces de moștenire... spargere de capete pentru niciai răzoare nu aveți? Vă vrășmășiți mai din vechiu?... Cumnatele s'or fi având ca viperile, hai? Spune-mi ca unui duhovnic... Vina tiută se apără bine...

Unchiașul în doi peri:

— Nu știi: zi-le frați și lasă-i păcatelor...

Piedicuță, cu interes:

— Imi făcuți de uitare... pe fratele „nostru“ Spirache l'a ajuns or nu boul cu cornul? Judecata trebuie să știe acest lucru...

— La ce să mint, la ce să vorbesc... nu l'am văzut... Am auzit prin lume, că i-ar fi lăsat pe pânțele ca o sârmă de sânge încheagat, cum i-o fi alunecat cornul boului, când s'a năpustit asupra lui și a vrut să-l borșiască...

Piedicuță, pe gânduri triste:

— Să vedem ei ce spun?...

— Care ei? întrebă unchiașul cu mirare.

— Martorii de i-o scoate!... primarele!...

— Păi primarele, domnul Costică, ce rost să aibă?

— Ce rost? Nu ține el pecetia primăriei?... Trebe s'o punem pe hârțile noastre, unde vrem noi!... și s'o apăsăm bie-bine ca să facem actele tari... Ce fel de om e?

— Foc!

— Bun! așa-mi place!
— Jandarmul o fi spus te pomenești în procesul verbal că a fost aptă cu voe precugetată?...
— O fi spus...

— Cum e jandarmul? Tot ca primarele?
— Mai foc! Nu e dela noi... Umblă prin sat cu pumnul în șold și o pistoalele după gât, cu ochii prin curțile oamenilor. Ce ocheste ziu șterpelește noaptea.

— Bun! Asta-i omul care-mi trebuie mie! Nu e unul 'nant, cu țadie?

— Nu-l știu să aibă barbă. Se poartă ras... da, de! poate i-o fi rescut; că vezi, de când nu l'am văzut, e vreme...

— Agentul sanitar a constatat cazul?... Iscălitura lui ne-ar slă bine.

— Noi în comună avem un agent, da' e de tutun....

— Și mai bun! Aștia dela tutunuri afumă pe unde vrem noi...

Se gândește fiecare ce-ar mai fi de scotocit, să nu se uite ceva...

Moș Oneață întreabă:

— ...Da'n privința martorilor?...

Piedicuță pleacă ochii, cu mâna la piept, îl liniștește:

— Nu te sinchisi... Am martorii mei... Chibzuește, își freacă palme, acú de nu s'o lăsa greu:

— De, moșicule... o să ne căsnim... După câte bag eu de seamă și intrat rața'n traistă... și-e cam frică, hai? Nu-ți plac judecățile.. a e?

— M'a ferit Dumnezeu! zic: bogdaproste, mă 'nchin în tot ceasul! șace semnul crucii...

Piedicuță, cu ifos, tare:

— O să-l răzbim ca pe el!... și asta o să fie...

Cu ce să-l răzbim?

— Cu procesul nostru!...

— De!... să vedem care pe care! Nu mă ține pământul de neardare... Să știu mai de grabă care din doi o să înghiță halageaua..

Moșul se resgândește, cu sprincenile strânse, se uită în jos. Piedicuță îl ridică de bărbie:

— Să-mi dai moșicul lui Dumnezeu, două patace, și de fitece înșoșare câte un pol... Ca să leg gură pânzii, îmi lapezi ceva acú... început. Și cum întârzia să se hotărască: Așa taică, caută-te'n sân... rduc că am treabă...

— Nu o fi cam mult? Să tae atâtea parale un corn de bou, fir cornul lui al iadului...

Piedicuță, mângaios, închizând încet pleoapele:

— Nu mai zice nimic! m'ai găsit în gherbe bune, să-ți spun că...

— Ți-am cerut prietenește... Să fi fost altcineva în locul dumitale, nu mă uitam la el...

— Cum s'ar zice: m'ai luat subt aripă.

— Ai mare hatâr!

Moș Oneață, își ținea trupul cumpănit într'un picior; pe neaștep-

tate, ca apucată își svârle toată greutatea în ălalt picior. Glasul avea un șuerat subțire, se schimbase parcă:

— De plată se chiamă că ne învoirăm. Acu vorba e: dum-na-ta ce o să spui la înfătoșare?

— N'ai să fii față? O să stai colea lângă mine și o să-ți crescă inima, când 'i vedea cum am să-i încolțesc... nu te teme, am și eu merchezurile mele!

Odată ce pomul a fost scuturat bine de răspunsuri, moș Oneță e gata să plece; zice într'o doară:

— Zii, după cât înțelesei, împunsul poate să porniască proce?

Piedicuță, cu adâncă tâlcuire:

— Poate; fiincă din bine a ieșit rău...

— Dar dacă din rău ieșia bine, și atuncea putea?

— Putea.

— Faci bine... zice unchiașul.

— Iese rău!

— Faci rău...

— Iese bine! Cum o întorci tot în proces dai cu capul, moșicu! Pentru fiecare este doftorie! Judecăm cum vrem. Nu de giaba d breasla noastră sântem miniștrii. Atâta crez că știi?!

— O fi, da' nu cred... zice cu silă.

Țanșos:

— Cum nu crezi ce spun eu?

Se uită la el peste umăr:

— Ce te puse și acu și ca ministru?! Iată-tă drăcia dracului!

Piedicuță îndârjit, strânge pumnii:

— Mie-mi vorbești așa?

Bătrânul, cu beregata întinsă:

— Da cui?!

Piedicuță, scos din răbdări:

— Știi tu cine sunt eu, cutră bătrână?

Bătrânul cu oarecare liniște:

— Cum să nu știu?!... Un ăla ce juipoaie lumea și n'ai după ce bea apă!

— Stai că ți-arăt eu ție! mai zice Piedicuță, îi întoarce spatele și intră degrabă în cancelarie.

— Arată-mi acū dacă-ți dă mâna! îi strigă bătrânul în urma lui înbrâncindu-se cu umărul în ușa închisă.

Unchiașul, l'a adăstat să mai iasă pe-afară, dar Piedicuță, o cuminte care se lovise de atâtea ori de pragul de jos, și-a căutat o treabă. Il slujea și norocul că prin ferestrele pline de case de pârjini ale judecătoriei care, din poruncă, nu se deschideau niciodată, o teamă să nu se spargă vreun geam — nu-l vedea pe moș Oneță cum da târcoale pe subț strășină, strângând cu putere reteveiul în mâini... Bombănind, scăpăra bățul în pereți, să-l scormonească, să iasă

În cămașă, odăiașul, care trăsese cu urechea și se înțelegea c

Piedicută din sprinceană, văzând că bătrânul nu se îndură să plece, se dă binișor pe lângă el, îl întreabă dacă așteaptă cumva vreun răspuns.

— Am o vorbă cu domnul avocat de intrară...

— Spune-mi mie.

— Ești omul lui?

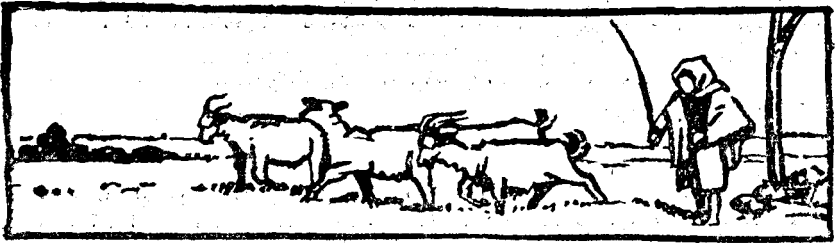
— Sânt.

— Păi să-i spui din partea mea că s'a supărat de giaba... N'am întrebat pentru mine. Cărcotașilor din satul meu nu li sânt nici frate, nici rudă... Eu sânt vecin cu împunsul...

Moș Oneață, sământă hiriște de vrajbă, de frică parcă să nu piarză un bob din ce a prins și dela unul și dela altul, și ca să le fie bine adunate în cap, își îndeasă căciula pe urechi; proptindu-se în ciomag, șontâc! șontâc! se îndreptă zorit spre casă, mulțumit nevoe mare că de acu, având știință luată de ce și cum, poate să răscolească satul în bună lege și, să bage, cum s'o pricepe el mai bine, zavistia... De pe marginea șanțului rupe măciulii de mătrăgună coaptă, le înoadă strâns în basmă: „După câte le aflai, să-mi porțescă dumnealor să vrea să cază la pace. Nu-i las în ruptul capului! or sânt Oneață or nu sânt?!“

VIRGIL CIOFLEC

Propaganda culturală

Un cuvânt cu tâlc, al cărui sens ia proporții din ce în ce mai mari fiindcă e puternic, răsunător și fiindcă, vorba poetului: „mare i-a cuvântului putere“.

Dar poate că este totuși prea multă importanța care se dă la noi. Cuvântul poate fi oricât de fermecător, cu toate acestea nu-i încă *totul*. Adeseori aruncat de pe o tribună, mișcă, înflăcărează, trezește imbolduri nobile, luminoase. E sămânța ideilor roditoare, pe care învățătorul, conferențiarul, apostolul o aruncă în inima mulțimei, ca să încolțească, să răsară de acolo *fapta* mântuitoare, fericirea țării și a poporului.

Dar este oare de ajuns să aruncăm sămânța fără să ne îngrijim dacă ea a prins în adevăr? Cum a încolțit? A răsărit în realitate *fapta*, după care să putem culege roadele ostenelei noastre? Altfel e păcat de sămânța bună și de pământul fertil, dacă deasupra lor nu vine nici un soare binefăcător.

De pildă.

Un curent înfrigorat se pornește dela centru pentru răspândirea culturii românești în provinciile alipite. Dar pornirea aceasta, în cele mai multe cazuri, nu ni se pare sinceră, căci are la baza ei interesul material. Iar apostolatul, propagător de idei mântuitoare, nu se face decât prin iubirea adevărată, pe care o are sămânătorul lor, pentru neam și țară. O iubire caldă pătrunsă de spiritul de jertfă, cum este acela al soldatului viteaz, care pleacă la luptă cântând, înferbântat de dorul și idealul minunat al învingerei. Zadarnic ai plecat fără iubirea aceasta, care trebuie să radieze din fiecare mișcare și vorbă a ta, căci ar fi să pornești fără armă în luptă.

Vorba înaripată zboară în vânt ori cât de frumos ar fi spusă, dacă în urma ei nu se clădește imediat templul păstrător. Ce ar fi rămas din învățăturile apostolilor lui Cristos, dacă ei n'ar fi zidit biserici? . . .

Nimic nu rămâne din toată cheltuiala propagandei de conferințe, turneuri artistice șezători literare, dacă nu vine în urma lor *organizarea* temeinică și statornică a culturii, prin literatură și artă, în

provinciile alipite. O organizare locală, practică. Decât o păuniță în zbor, mai bună e o mică găinușă, acasă, în cuib în mica-ta gospodărie.

În capitala României mari e o febră continuă de idei noi: cum s'ar putea face înrudirea sufletească între românii de pretutindeni? Ideea salvatoare, care preocupă astăzi pe fiecare bun român. Și statul, condus de aceiaș dorință e gata să jertfească din buget, pentru realizarea ei. Atunci dau asalt nechemații, mercenarii sfântului ideal. Și fiindcă aceștia sunt întotdeauna mai mulți, mai îndrăzneți, asaltul e stăruitor, în jurul bugetului, căutând prin insinuări meșteșugite să-i înlătore pe cei sinceri cu menirea adevărată, cu iubirea de apostol jertfitor și desinteresat, pentru idealul de întărire și mărire a țării.

Cum de acei dela cârmă nu-i știu deosebi pe unii de alții? Sau dacă da, ce fel de politică este aceasta de-a favoriza pe cei falși și de-a-i înlătura, aproape sistematic pe aceia adevărați?

Poporul nu face astfel de politică. Mulțimea are o inimă. Și inima aceasta simte căldura sincerității adevărate a apostolului, și simte și prefăcătoria, precupețirea falșă a mercenarului nechemat.

Cel dintâi îl cucerește, al doilea îl indignează.

Sămânța bună cadă în pământ fertil și după ce a prins, a încolțit trebuie să vie organizarea, soarele statornic care să traducă în faptă cuvântul, să realizeze idealurile frumoase, cu rodul lor binefăcător.

Sămânța stearpă a mercenarului, nici nu cere acest soare, nici nu-l poate da, căci ea cade dela început rece, moartă, în pământ uscat. Și pământul trebuie udat cu sudoare și cu lacrimi, ca să rodească.

CONSTANȚA HODOȘ

Ofensiva împotriva Tratatelor

— Solidaritatea învinșilor —

În ceasul în care soldații Franței au trecut Rinul, Europa a înțeles că a sosit, în fine, timpul soluțiilor definitive. Problema reparațiilor, un adevărat nod gordian al politicii contimporane, nu mai putea aștepta la nesfârșit o deslegare care nu vroia să vie.

Sancțiunile anunțate s'au aplicat. Înțelegând că politica britanică, oricâte concesii i s'ar face, nu va ajuta nici azi și nici mai târziu la executarea forțată a creanței sale, Franța a luat hotărârea de a-și face singură dreptate. Cronicarii grăbiți și superficiali ai momentului, și cu atât mai mult aceia cari stau în slujba dușmanului învins și clocotind de ură, au început să arunce fără cruțare osânda cea mai cumplită asupra guvernului dela Paris. În toate țările, anumite curente încearcă o ridicare generală a opiniei publice mondiale împotriva violenței și împotriva imperialismului francez. Un sgomot asurzitor de gemete și de amenințări, de lacrimi prefăcute și de greu înăbușite accente de venin, caută să impresioneze și să sugestioneze popoarele și pe conducătorii lor.

Lucrurile stau însă cu totul altfel.

Franța întregă, conștientă de drepturile ei și hotărâtă să prevină o nouă amenințare a păcii, a pornit pe calea pe care a ales-o, ca cea mai potrivită împrejurărilor. Franța e astăzi solidară, și dă lumii o mare pildă de conștiință națională. În afară de puține și neînsemnate excepțiuni, nici-o notă discordantă nu a turburat noua încredere pe care Republica a fost chemată să o înfăptuiască.

Dar, a fost de ajuns ca primul soldat francez să pătrundă în Ruhr, pentruca Germania aruncând jos masca pacifică de până acum, să arate tuturor, în lumina faptelor, adevărata ei atitudine în fața tratatului de pace. O luptă surdă de câțiva ani, o subminare ascunsă întreprinsă de atâtea guverne cari s'au succedat la Berlin, s'a pus astfel în lumina care străpunge orice controversă.

Dela Berlin a pornit cuvântul rezistenței pasive, care înăsprindu-se în fiecare zi, avea să transforme păcinica regiune a Ruhr-ului, în

locul unui uriaș duel între Franța și între Reich-ul german. Aruncând peste bord orice altă considerațiune de oportunitate politică, de interes social sau de necesitate economică și financiară, guvernul a dat semnalul luptei fără cruțare.

Nevrând să fie seamă de faptul că denunțând virtual tratatul iscălit, Germania contracta din nou o mare răspundere în fața lumii civilizate, Berlinul dispuse încetarea oricărei executări a clauzelor sale economice, față de „agresiunea” Belgiei și a Franței. Berlinul ordonă muncitorilor minelor și industriei din Ruhr, să declare greva generală. El le făgăduiește plata întreagă a zilelor de lucru, ca și când munca lor s'ar fi înfăptuit. Dar Berlinul în orbirea pătimasă a urei, nu se gândește la primejdia acestui precedent. El nu înțelege ce problemă socială deschide, atunci când cere salariaților oropsiți ai minelor și ai fabricelor, să declare o grevă politică, în care zilele nelucrate vor fi plătite, numai pentruca să se solidarizeze cu interesele marilor capitaliști. În mod fatal muncitorul din Ruhr, pătruns de idei socialiste, și conștient de situațiunea sa grea, se va întreba dacă e drept ca întru apărarea averilor celor bogași să se cheltuiască banul tuturor? Berlinul ordonă paralizarea tuturor serviciilor publice, prin încetarea lucrului la poște și la căi ferate. Dar Berlinul nu ține seamă că cei cari vor suferi în primul rând de pe urma acestui sabotaj organizat, vor fi tocmai locuitorii germani ai acelui teritoriu german, izolat și încercuit de zidul de ură ridicat de guvernul țării.

Și astfel guvernul Reich-ului, pregătește singur și în mod conștient o catastrofă care poate să devie ireparabilă. Pentru a face față cheltuielilor enorme necesitate de întreținerea miilor de lucrători și funcționari greviști, el imprimă mereu miliarde de mărci. Pentru a putea continua lupta începută, el caută să înlocuiască produsele Ruhr-ului cu cărbuni cumpărați în Anglia, și de aceia imprimă iar miliarde de mărci. Pentru a stimula o propagandă de ură și pentru a pregăti o încordare a tuturor forțelor reacționare sub firma patriotismului german, el risipește banul de hârtie cu o dărnicie uimitoare: fără întrerupere, imprimă alte miliarde de mărci.

Marea industrie germană a înzestrat țara cu un guvern ales din oamenii ei. În ceasul cel mai greu al istoriei, o cârmuire de clasă apără numai interesele clasei din care a ieșit. Poporul german ca o turmă fără voință, ca o masă amorfă și meleabilă în mâinile celor cari dețin puterea, nu este azi decât instrumentul de care se servește un Cuno, un Stinnes, un Thyssen, pentru a rezista obligațiunilor economice ale tratatului dela Versailles. Până în ceasul în care Francezii au pătruns în Ruhr, sistemul adoptat la Berlin a fost tragiversarea, pentruca să se câștige cât mai mult timp. Scopul era acelaș: răsturnarea tratatului.

Ura a fost însă și de data aceasta neputincioasă și sterilă. Soldații Republicei au înțeles datoria momentului, și cu autoritate și demnitate dar fără excese s'au apărat, dar n'au pus pe fruntea nici unuia din profitorii războiului, cununa de martir. Și astfel Thyssen și cu tovarășii săi, condamnați de Curtea marțială numai la amende mari, cu

tot dorul ce ar fi avut, nu au putut deveni eroii unei muncitorimi pe care o exploatau. Când după judecata lor, poliția germană le-a organizat o manifestație de simpatie, se simțea că în aclamațiunile comandate ale mulțimei, nu era nici entuziasm și nici admirație...

*

De astă dată Franța câștigă o nouă biruință. În „viesparul“ acela care e Ruhr-ul, cu metodă și liniște introduce ordinea și readuce viața normală. În locul greviștilor germani cari au părăsit trenurile și găriile, Franța pune pe soldații ei voluntari să asigure aprovizionarea populației și a trupelor. În mod fatal o asemenea acțiune de pacificare va reuși a descorda sufletul acestei populațiuni, care va înțelege că Berlinul a jertfit-o interesului câtorva oameni, și că ocupantul a fost mai generos cu ea decât cărmuirea țării.

Deocamdată criza cea grea a trecut. Franța surprinsă o clipă de deslănțuirea de ură care a întâmpinat trupele ei în Ruhr, răspunde atacului german cu mult calm și cu multă cumpătate. Generalul Degoutte într-o foarte fericită expunere a acțiunii sale, arată cum muncitorimea regiunii ocupate a fost uimită de lipsa de asprime a armatelor Republicei: „poporul german s'a putut astfel convinge de concepțiunea pe care o are Franța, care, spre deosebire de ceiace au făcut trupele germane în teritoriile ocupate de ele, nu se războiește cu populațiunea dezarmată, nu distruge și nu tiranizează“.

Ceiace înfăptuiește Franța în acest moment, ia astfel caracterul unei lupte uriașe a dreptului împotriva relei credințe. În Ruhr, dela Dortmund la Essen, Republica a ridicat un zid de apărare în jurul tratatelor de pace. Invingătorii unui război pe care nu l-a vrut, ea înțelege să garanteze viitorul împotriva oricărei agresiuni noi a agresorilor de ieri. Pentru aceasta trebuie însă ca pacea încheiată să fie respectată ca o Scriptură a timpurilor noi. În numele acestui principiu soldații Franței au trecut Rinul și au înălțat un dig la hotarul apusean al Germaniei. Cu prețul de a părea în ochii multora ca dusă de doruri de hegemonie sau de cucerire, Franța apără drepturile învingătorilor războiului: ea apără rodul jertfelor ei, ca și rodul jertfelor tuturor tovarășilor ei de luptă!

În înțelesul acesta, Franța câștigă noi titluri la recunoștința noastră.

*

Soarta norocoasă a vrut ca, odată cu deslănțuirea ofensivei germane împotriva tratatului de pace, și aliații ei de ieri să încerce mai timid, dar totuși cu aceeași speranță vinovată, o desfacere de obligațiunile ce le apasă.

La hotarul României și al Jugo-Slaviei ungurii săvârșesc mici incursiuni și fac o aprinsă propagandă iredentistă. Sunt toate acestea mijloace și speculațiuni pentru a întreține o agitațiune în sufletele populațiilor minoritare, în nădejdea utopică a unor surprize a viitorului. Porniri pătimașe făcute de indivizi și de partide zise „fără răspundere“, sunt simptomul localizat al aceleiași mentalități de nerecunoaștere a poruncilor istoriei, sigilată în rândurile actului dela

Trianon. La adăpostul binevoitoarei protecțiuni a guvernului dela Budapesta, asemenea acte înseamnă legătura de idei, de interese și de perspective, care și azi, după patru ani dela război, subsistă între învinșii de ieri.

Pe malul mării Baltice, lituanienii, frați buni cu germanii, încearcă și ei să asigure la Memel, o influență care e în mod firesc dușmană Franței și aliaților ei. În Balcani, Bulgaria, sub aparența dulceagă și pacinică a unui pocăit, cu alte metode, urmărește același fel: înlăturarea succesivă a clauzelor tratatului dela Neuilly. Iar în Orient, Turcia învingătoare, sub haina revoluției kemaliste, după ce a nimicuit tratatul dela Sèvres, amenință și pe mai departe pacea lumii...

Se adeverește astfel solidaritatea aceia care adună pe toți dușmanii de ieri împotriva învingătorilor războiului.

Rusia în răsărit, se consideră ca o învinsă a marelui război. În mod firesc simpatiile ei merg spre tovarășii aceleiaș soarte. Dela Moscova la Angora, dela Moscova la Berlin prin Rapallo, dela Budapesta la Sofia, legături noi cimentează o mare amenințare a viitorului.

Ce fac în acest timp aliații? Franța singură apără în Ruhr principiul drepturilor inviolabile ale păcii. Italia o ajută numai cu sprijinul moral al unei legături de sânge și de idei care până în cele din urmă totuși va birui, pe când Anglia, din ce în ce mai departe, se izolează mereu...

În răsărit, alianța româno-polonă înseamnă o adevărată santinelă a lumii civilizate împotriva necunoscutului rusesc. Mica Înțelegere în Europa centrală, împlinește la rândul ei, rolul de zăgaz împotriva irendentei maghiare.

Ne trebuie însă ceva mai mult, și totuși mai simplu decât existența unor tratate: ne trebuie înainte de toate conștiința solidarității aliaților de ieri, ca o condițiune vitală a viitorului. Dela Ruhr până la Nistru, soldații cari apără țările lor, trebuie să știe că apără solidar drepturile tuturor națiunilor eliberate de primejdia hegemoniei germane în apus, austro-maghiare în răsărit.

Numai astfel se va prăbuși definitiv ofensiva împotriva tratatelor de pace.

Paris, 16 Februar 1923.

VINTILĂ PETALA

Scrisori din Budapesta

Hugo Stinnes în Ungaria

— Urzelile capitalului german: Un nou război în perspectivă? —

Budapesta, Februarie 1923. — Ultima noutate senzațională a treburilor interne maghiare este debarcarea celebrului Hugo Stinnes în Ungaria.

Stinnes a fost de câteva ori în Ungaria, și este dovedit că aceste călătorii au fost întreprinse în scopuri economice și politice de o mare importanță. La venirea sa în Budapesta, în luna Noembrie 1922, Stinnes a avut întrevederi cu Gömbös, Karl Wolf, Friederich, contele Bethlen și Horthy, dar aceste întrevederi au fost făcute în chip foarte discret și publicul nu a fost informat de fel asupra lor.

În urma deselor întrevederi pe care Stinnes le-a avut cu Simon Kraus, director general al băncii Anglo-ungare, financiarul german a dat importante sume pentru întreprinderea metalurgică „Liptak“, iar Simon Kraus este acum împuternicitul lui Stinnes în Ungaria. În ultimele luni, acesta din urmă a negociat acțiuni în valoare de câteva miliarde coroane ungare, ale diverselor întreprinderi din Ungaria. Aproape toate societățile și întreprinderile miniere și metalurgice și-au mărit capitalul în vremea din urmă, prin emisiune de noi acțiuni, și din aceste emisiuni Stinnes a luat asupra-și o foarte mare parte, cumpărând stocuri enorme de acțiuni ale societăților: *Salgo, Nasic, Kima, Koburg, Ganz-Danubius, Fegyver, Alt Gephyar, Gazdasagi Sipszay*. În vederea acestei dobândiri, Simon Kraus a făcut în așa fel ca prețul hârtiilor acestor întreprinderi să scadă la Bursă, ca astfel din sumele ce le avea la dispoziție să poată acapara cât mai mare cantitate de acțiuni. Banca Anglo-ungară și Stinnes au dat această lovitură prin numeroși agenți, care au provocat o simțitoare scădere. În același fel s'a procedat și cu acțiunile întreprinderii „Liptak“. Se pare că aceste proiecte ar fi cunoscute și de guvern, de oarece Simon Kraus, — adică Banca Anglo-Ungară, a împrumutat tocmai în acea epocă ministerului de Finanțe un miliard de coroane cu 4% dobândă.

Contrazicerile politiceii lui Stinnes (pe deoarte susține politica antisemită, iar pe alta face afaceri cu marii capitaliști evrei) nu este de cât aparentă; el sprijinește mișcarea națională antisemită, căci diversele ei organizațiuni sunt îndreptate contra tratatelor de pace dela Trianon, Versailles și St. Germain, dar personal, Stinnes are puține legături directe cu aceste organizațiuni, cu cari păstrează raporturi prin agenții săi. Subvențiile plătite acestor organizațiuni au scopuri pur politice, în nădejdea că mișcarea națională antisemită, sprijinită în străinătate, să poată fi de ajutor mișcării naționale germane și ca în modul acesta să nu rămână izolată față de organizațiile internaționaliste din restul lumii.

În Ungaria însă marile întreprinderi industriale și băncile sunt în mâna evreilor, deci el este forțat să recurgă la aceștia. Amicii săi

politici din Ungaria — Friedrich, Gömbös, Wolf — din punct de vedere economic, nu-i pot fi de nici un folos. Alegerea colaboratorului său a fost foarte abilă, căci Simon Kraus este considerat ca o personalitate eminentă în lumea de afaceri internațională, în materie de finanțe are o deosebită pricepere și stăpânește numeroase relații în Anglia și America. Deși foarte hulit de naționaliști, a ajutat mișcarea naționalistă cu însemnate sume de bani, a suportat mare parte din cheltuielile ocazionate cu revolta din Ungaria de vest, dând o sumă 80 milioane de coroane (după cursul de atunci 3 milioane de franci francezi), și alte importante sume de bani pentru ajutorarea „loviturii” regelui Carol.

Prin acest Simon Kraus, Stinnes năzuește să acapareze întreprinderile industriale din Ungaria și să exploateze resursele acestei țări conform cu interesele politice și economice germane. După întrevăderea dintre Stinnes și Kraus la Berlin, în toamna trecută, acesta din urmă a făcut ca uzinele metalurgice „Liptak” să fie cedate grupului Stinnes. După ce a realizat această transacție, Simon Kraus a plecat prin Germania, la Londra și în America. Fără îndoială că Kraus a luptat în Londra și în Statele-Unite pentru extinderea afacerilor lui Stinnes, de așa fel ca să poată să înfăptuiască năzuința ce o au ambii, ca să devină o forță nu numai pe continent ci și în Anglia și America. Stinnes își dă perfect seama de puterea ce o reprezintă în ziua de azi capitalul care, chiar dacă nu l-ar putea pune în o așa situație ca să poată dirija politica mare, îi va da posibilitatea să o poată influența mult atât în Ungaria cât și în Germania.

Pe lângă întreprinderile pe cari le creiază, sau le-a acaparat, Stinnes intenționează a introduce și un trust al presei și a dirigui în acest fel opinia publică. Ziarul naționalist *A Nép*, care începuse să-l atace din cauza raporturilor strânse pe care le avea cu evreii, a fost cumpărat de Stinnes. Acesta este însă numai primul pas, căci se sunește că mai multe alte ziare printre cari *Uj Nemzedék* și *Szozat* vor fi cumpărate de el.

În vara trecută Stinnes și Kraus au fondat împreună „Ferro” A. G. La început nimeni nu și-a dat seama de însemnătatea acestei întreprinderi, acum însă s'a văzut felul abil în care Stinnes a înjghebat această afacere, căci tot el a cumpărat în Austria *Alpin-Montan Gesellschaft*, iar soc. „Ferro” este agenția *Alpinet* în Ungaria. Nimeni nu poate actualmente să intre în relații cu *Alpina* fără intermediul soc. „Ferro”, și de oarece „Ferro” îngreunează mult relațiunile cu societățile ungare, acestea se vor vedea silite, sau să intre în raporturi cu această societate, sau să piară.

Pentru trustul Stinnes, Ungaria are însemnătate, nu numai din punct de vedere politic, dar și din punct de vedere geografic. Aci vrea să stabilească baza de operație pentru Balcani și Asia. Prin Ungaria se va introduce în țările balcanice și va căuta să influențeze asupra stărei lor financiare. Această politică economică este considerată, în acelaș timp, o politică de revanșă și de expansiune.

Se știe că dr. Rudolf Hotovec reprezentantul lui *Skoda-Schneider*

a fost în Ungaria pentru a stăvili aci acțiunea lui Stinnes, dar nu a putut realiza nimic. Stinnes și Kraus sunt prea tari pentru ca combinațiunile lor să poată fie împiedicate, nici de Hotovec, cum nu au fost nici de negociațiunile economice dintre Ungaria și Cehoslovacia.

*

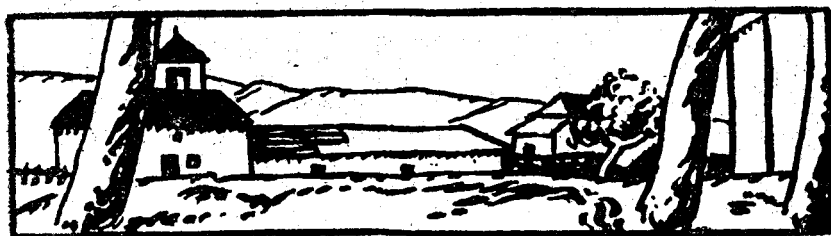
Stinnes năzuește la o acaparare în stil mare. Persoanele din anturajul lui spun că peste câțiva ani va fi una din întreprinderile cele mai întinse și mai bine introduse de pe glob și una din cele mai formidabile organizări din lume. Acesta pare să fie mijlocul de a prepara în mod eficace războiul din punct de vedere industrial, așa fel ca Germania să poată distruge pe inamicii săi. Cercurile politice și militare ungare văd în Stinnes făuritorul războiului viitor de revanșă. Grație nouilor invenții, în viitorul război, tunurile, granatele și puștile vor avea un rol secundar, totul va fi făcut prin gaze, produse chimice și foc. Prin instalațiunile sale industriale Germania vrea să fie în măsură să poată distruge mase compacte de oameni și să pustiască provinciile întregi.

De altfel emisarii germani veniți în Ungaria repetă aceasta ca un eveniment ce trebuie să se întâmple cu siguranță. Von der Osten, fost ofițer prusian, care a ținut o conferință aci și a avut întrevederi cu șefii mai multor formațiuni politice și cu *Magyar Ébredő*, a spus că nu poate fi vorba de război înainte de 1927. Până atunci se prepară totul: armamente, diverse compoziții chimice... și o alianță germano-rusă-japoneză. El a sfătuit pe unguri să lucreze solidar, să mențină viu sentimentele de ură și revanșă, dar să se ferească de a manifesta aceste sentimente ca să nu fină prea mult trează atențiunea vecinilor, cu cari trebuie să se închee acum raporturi de bună vecinătate, așteptând viitorul război, care va înfăptui marea linie între Hamburg și Bagdad. O altă conferință a fost ținută zilele trecute de generalul Liemann von Sanders, asupra Turciei și evenimentelor ce se petrec acolo. Acesta a făcut apologia rezistenței sub toate formele, pasivă sau agresivă, după cum impun momentele și, toată vremea a făcut insinuații asupra procedeeilor Marelui Antant în anii din urmă, acuzând foarte abil Franța de tot răul de care suferă acum Europa și căutând a justifica și interpreta favorabil atitudinea Angliei.

Aceste manifestări de solidaritate a învinșilor nu trebuie să ne găsească deci nepregătiți. Nu mai e astăzi nici-o îndoială că Germania urmărește pe orice cale să câștige timpul necesar pregătirii războiului de revanșă. Strâns supravegھیată acasă la ea, Germania se gândește să-și înarmeze aliații de ieri, — încătușându-i mai întâi economic, — și tinde să câștige alianțe noi.

Impotriva acestei urzeli nu există, firește, decât o singură soluție. Legătura dintre popoarele cari au pierdut războiul nu poate găsi în fața ei decât o armă: solidaritatea biruitorilor. Politica europeană nu se poate rezima decât pe acest unic punct arhimedic.

M. RUCĂREANU

Viața literară

Cărțile noi

Cuvinte din Bihor, de Gh. Tulbure

O carte tipărită în Ardeal, care să oglindească o fărâmă din elanul spre cultură al acestui colț de țară, a ajuns un adevărat eveniment. Incuibați în rosturile lor materiale de fiecare zi, luați în vârtejul asprului măciniș de energie pe care îl poruncesc rosturile vieței contemporane, îndrumătorii sufletești ai poporului nostru stau de vorbă tot mai rar cu puținii dar credincioșii lor cetitori de altă-dată, Un fapt care ar trebui să ne mire mult. Ardealul este *astăzi*, în privința aceasta, mai înapoiat decât era *ieri*. Odinioară în jurul *Tribunei* din Arad, în paginile *Lucașfărului* dela Sibiu, se resimțea o biruitoare pulsație de energie creatoare, se frământau laolaltă impulsurile de rasă cu năzuințele literare, se dădeau lupte în numele unei idei, cuvântul tipărit prindea aripi, și oamenii credeau cu tot dinadinsul în puterea de neînving a slovei românești. În zilele noastre, se înregistrează o scădere, — desigur, trecătoare, — ale acestor preocupări intelectuale. Noua clasă conducătoare, alcătuită aci sub ochii noștri, e prinsă de alte friguri decât acele ale patimei literare. O dorință de naționalizare a societății noastre se simte, e drept, dar fatalitatea vrea ca ea să se reverse azi mai mult asupra întreprinderilor pe acțiuni...

Di. Gh. Tulbure e unul din cei „de altă dată”, și *Cuvintele din Bihor* pe cari ni le trimite sunt o caldă și impresionantă chemare pentru atingerea acelei ținte luminoase, care, dacă mai e puțin aburită de „umbrele trecutului”, rămâne scopul esențial al sbuciumului acestei generații ca și al celor de mai târziu: întărirea conștiinței naționale în inima acestei țări, otrăvită de cele zece veacuri ale înstrăinării. Articolele pe cari di Gh. Tulbure le strânge într'un elegant volum, tipărit

cu o deosebită grijă grafică în atelierele „Bihariei“ din Oradea-Mare, sunt mai mult decât o obișnuită proză gazetărească, așa cum ar avea să le înfățișeze autorul, în modestia sa. Sunt pagini pline de culoare, de avânt și de credință, în cari s'a încrustat întregul vârtej de întâmplări, tragice și îmbucurătoare, dela desrobirea definitivă a Bihorului de sub stăpânirea trivială și josnică a hoardelor lui Kun Béla, până în zilele acestea de aridă deșeluire a ogorului românesc, năpădit de toate bălăriile vechei stăpâniri a „gentry“-lor maghiari.

Pentru lectorii de mâine, rândurile acestea evocatoare vor fi luminoase documente, cari vor caracteriza începuturile vieții naționale libere, într'unul din cele mai sumbre unghere ale românismului dela granița apuseană. Pentru cei de azi, aceste *Cuvinte din Bihor* alcătuesc un mănunchi de adevăruri, elocvent rostite, asupra cărora se cade să ne oprim întreaga noastră luare-aminte. Dl Gh. Tulbure unește această îndatorire cu o reală plăcere de ordin literar, căci cartea d-sale, în afară de ritmul interior al gândurilor în cinstea cărora a fost scrisă, trădează calități de adâncobservator, și însușiri sigure de nobil meșteșugar al scrisului.

Fie că prinde în cadrele largi ale destinelor noastre marele act al unirei săvârșit la Alba-Iulia, fie că reinvie în linii sobre și însuflețite clipele neuitate ale eliberării Bihorului, fie că închipuie într'o atmosferă de calm misticism colloquiul morților din cimitirul Orășii, fie că zugrăvește într'un cadru de o surprinzătoare plasticitate aspectele de ieri și de azi ale fostului „Paris de Peczept“, dl Gh. Tulbure reușește să închege pe catechismul unei nobili convingeri, icoana vie a unor mari momente de însuflețire.

Pentru această faptă, nu putem să-i fim decât mulțumitori.

al. a. h.

GAZETA RIMATĂ

Intre animalele domestice

Dl. Octavian Goga, directorul „Țării Noastre“ a fost ales patron al „Uniunii crescătorilor de animale mici domestice“.

Revista „FAUNA“

*Caut să desleg simpatica șaradă...
Puteai, desigur, domnule director
Să fii acum mai mult decât protector
Domesticelor bestii din ogradă;
Deobicei, politica rezervă
Ceva mai pozitive satisfacții,
Căci sunt atâtea societăți pe „acții“
Și au atâtea fonduri de rezervă!*

*Dar dumneata n'ai vrut să figurezi
Ca domnul Vaida (fostul prim-ministru)
La nici un fel de bancă, în registru,
Să'njuri pe Blank, și-apoi să-l incasezi.
Nu te-ai gândit, pe căile ferate,
Ca Mihaly să ceri export de ouă,
Să prezidezi în nouăzeci și nouă
De întreprinderi naționalizate,
Să faci cu Renner fabrică de piele
Cu Millea să deschizi hotel sau birt,
Să „camuflezi“ distilerii de spirt,
Să te alegi cu dividende grele.
Și n'ar fi fost nevoie imediat
Să fi descins de-adreptul din Bizanț
Ca să te pună „în curent“ cu Ganz*

Amicul Socol, dârzul deputat ...
Cu toate acestea, — spune-a cui e vina?
(E renghiul ce ți-l joacă poezia?)
Decât să patronezi găinăria
Ai preferat să protejezi găina...

O, ai dreptate mare, evident,
Căci mica și dobitoceasca nație
Câștigă uneori, prin comparație:
O coccină, — nu e un Parlament!
Model e cloșca, de perseverență,
Dar e modestă, nu s'obraznicește,
Și nici nu cere, pentru că clocește,
Ca Hațegan, jetoane de prezentă...
Oricât ar fi de singură și tristă,
Nu se burzuluiește bibilica,
In contra țării nu zice nimica,
Nu-i „regăteană“, nici regionalistă.
Chiar porumbielul, urmărindu-și saltul
Atât de svelt, cu aripa ușoară,
Nu-i un vulgar transfug, și deci nu zboară
Ca oamenii, dintr'un partid în altul.
Se lasă tolănit în voia lenii
Bătrânul porc, cu coada 'ncârligată,
Dar n'a visat în troaca lui vreodată,
S'ajungă el, ministru de Domenii!
Mai fanțos și mai mândru cu un leu
Se plimbă tacticos și grav claponul,
Dar niciodată nu 'ridică tonul,
Și n'a finut nicidecum un expozeu.
In șanț s'adună găște, o legiune,
Mulțimea lor, e drept, nu-i prea tăcută,
Dar chiar dacă se strâng în cârd „o sută“,
Nu redactează nici o moțiune.
Cocoșii prelungesc ales discuția
Și chiar se bat, c'asa sunt învățați,
Dar ori și cât ar fi de 'nviersunați,
Nu... calcă niciodată Constituția!

Deci, înțeleg acum această cale:
O, domnule director e tatal,
Când lupți cu 'ntreg partidul național,
Să ocrotești modestele-animale!

CHANTECLER PORUMBESCU
Crescător de animale mici domestice

INSEMĂRI

† **Dr. Petru Bucșan.** — Zilele trecute s'a stins din viață la Sibiu, după lungi și crude suferințe trupești, îndurate cu o eroică liniște, una dintre cele mai frumoase speranțe ale tinerei noastre generații: doctorul Petru Bucșan. Inimosul și distinsul medic, obișnuit să jertfească truda sa pentru alinarea durerilor celor mulți, cade în floarea vârstei, în amiaza vieții sale, secerat de aspra mână a morții tocmai când neostenita și vrednica sa energie ar fi fost mai prețioasă în mijlocul frământărilor de astăzi.

Insuflețit luptător cu vorba și cu fapta în slujba idealurilor nației sale, doctorul Petru Bucșan a fost și un talentat publicist, desfăcând din cadrele preocupărilor sale științifice, o largă înțelegere a țelurilor noastre naționale. Credința aceasta l'a purtat, la 1916, în rândurile armatei române pornite să desrobească Ardealul în care se născuse și cu aceeaș credință se întorsese acasă plin de avânt, de voință și de iluzii.

Nu se poate găsi mângâiere pentru soarta celor cari sunt ursiți să primească în față lovitura veșnicei taine, pornită să curme brutal o viață în ascensiune. Deasupra mormântului proaspăt al celui ce-a fost doctorul Petru Bucșan, așezăm și noi, toată tristețea inimilor noastre, adânc răscolite de pierderea lui prea timpurie.

Aprobarea șefului. — D. Mihai Popovici, distinsul și proaspătul fruntaș al partidului național din Brașov, a acordat de curând o convorbire (ziarului *Dimineața*, se înțelege) vestejind cu multă energie agitațiile studențești, pronunțându-se elegant că *numerus clausus* este „o prostie“ și caracterizând în cuvinte lapidare, întreaga situație:

— „Mai ales în ce privește învățământul românesc, de el nu poate fi lipsit nici-o confesiune, atunci când membrii oricărei confesiuni au nevoie de acest învățământ“.

Suntem deci, lămurii. Totuși ziaristul care a ațut plăcerea de a culege din zbor memorabilele declarațiuni, se crede dator să adauge că și d. Iuliu Maniu, care era de față, s'a simțit obligat să intervină de câteva ori, în cursul conversației „aproband pe d. Mihai Popovici“. Șeful partidului național a găsit rețeta cea mai bună ca să-și cruțe și puținele sale osteneți intelectuale de până acum. O ușoară inclinare a capului, două-trei monosilabe, un clipit din gene, e de ajuns. Aghiotanții vorbesc, șeful aprobă: împărțirea muncii...

Cei 3. — Peripețiile din jurul „Băncii Agrare“ nu s'au terminat încă. Conducătorii oropsitului așezământ financiar dela Cluj, despuiat de cunos-

cutele sale privilegii, tot se mai agită, tot mai pledează și tot mai nădăjduesc încă. Eminenții juriști ai băncei au fost însărcinați de curând să facă o nouă „remonstrație“ pe lângă guvern, și au elaborat cu toată temeinicia, un memoriu voluminos, conținând nu mai puțin de 60 coale. Inarmați cu aceste 60 coale, trei delegați ai consiliului de administrație s'au prezentat dlui Al. Constantinescu, rotundul și veselul ministru al Agriculturii, încercând să-l convingă de adevărul celor cuprinse în memoriu. Conu' Alecu, după cum se știe, este mai mult „empirist“ decât cetitor. Excelența sa a privit deci lung pe vizitatori, a cântărit în cumpăna palmei „greutatea“ argumentelor celor 60 coale, și a adăugat, cu un zâmbet ușor:

— „Bine, lăsați vă rog aci, memoriul. Il vom cerceta. Dar, să-mi dați voie să vă pun o întrebare — pentru ce porniți dumneavoastră totdeauna câte trei? Pentru ce umblați mereu în grup? Veniți, nene, numai câte unul. Cred că așa ne-am putea înțelege mai bine...“

Nu cunoaștem răspunsul celor trei reprezentanți ai „Băncei Agrare“. Constatăm încă odată însă, că d. Al. Constantinescu preferă în orice împrejurare aranjamentele discrete, — între patru ochi.

Un ziar care mituiește... Neplăcuta aventură întâmplată deunăzi ziarului *Universul* merită să fie înregistrată, deoarece ilustrează încă o latură din moravurile unei bune părți (dar nu și a părții cele bune) din presa noastră bucureșteană. Iată despre ce e vorba: În fața judecătorului de instrucție se cercetează actualmente cazul unui in-

drăsneț excroc, anume Belitoreanu, care a săvârșit numeroase nereguli pe vremea când funcționa în comisia de dare a primăriei Capitalei. În această calitate, numitul Belitoreanu s'a adresat și ziarului *Universul*, oferindu-i, ca în schimbul unui cadou de 15 mii de lei, să reducă din impozitul pe care trebuia să-l plătească acesta, rotunda sumă de 100 mii de lei. Tărgul a fost aranjat, excrocul a încasat cei 15 mii lei, iar democratul, popularul, imaculatul *Universul* era cât pe aci să tragă strașnică păcăleală statului.

Din nefericire, Belitoreanu a fost prins, patronii *Universului* și-au văzut demascată mica învârteală, iar cetitorii au avut prilejul să constate încă odată cum înțeleg unele gazete să lupte pentru „moralizarea vieții noastre publice“.

N'avem dreptate să spunem că acești îndrumători de opinie publică, nu sunt decât meschini negustori de hârtie tipărită, urmărind numai și numai satisfacerea intereselor lor de teighe?

„Fauna“ A apărut al doilea număr al revistei „Fauna“ organ al „Uniunii asociațiunilor crescătorilor de animale mici domestice“. Incă în luna Decembrie 1922 uniunea a ales de patron pe directorul revistei noastre dl Octavian Goga, care a scris pentru revista „Fauna“ un nimerit articol de fond. Conținutul revistei este variat și select, atingând chestiuni generale și chestiuni de detaliu de ale specialității sale. Exteriorul este foarte îngrijit și artistic. Amatorii se pot adresa la redacția revistei „Fauna“ Cluj, str. Moșilor 21, de unde vor primi toate lămuririle.